

med prosti narod, izbrisala je že marsikateri narodni stvari prvotni značaj, in tako nekako le pobiramo; vendar so tudi ti pobirki zanimivi in dragoceni. Slavni učenjaki vseh narodov jih raziskujejo, in mnogo časopisov jih zbira. Lanska češka razstava je porodila marsikatero lepo in koristno misel, dala pa je Čehom tudi nov zbornik za preučevanje češkega naroda na Češkem, Moravskem in v Šleziji; ta zbornik se zove »Český lid«. Izdaje ga knjigarna F. Šimáčka, urejmeta pa ga s pomočjo mnogih pisateljev in učenjakov znana preiskovalca starin in narodnih stvari dr. Čeněk Zíbrt in pa dr. Lubor Niederle. Izšla sta tega zbornika v veliki osmerki (str. 220) dva zvezka, vseh izide na leto šest in bodo veljali 4 gld. Nisem mogel, da ne opozorim Slovence — čakal sem precej dolgo, da se oglasi kdo drugi — na ta znameniti zbornik. »Český lid« se bode bavil, kakor pravi naslov, z vsem, kar se tiče preprostega češkega naroda. Donašal bode razne antropološke razprave, podatke iz češkega bajeslovja, njegove pravne nazore, običaje, pripovedke, pesmi, prazne vere, pregovore; govoril bode o narodni godbi, plesu, noši, umetnosti itd. Izšla dva zvezka sta nam najbolje spričevalo, kako hoče izpolnjevati »Český lid« svojo nalogo. Izmed drugih spisov opozarjam le na koreniti članek pisateljice Renate Tyršové: »České lidové vyšívání na zemské jubilejní výstavě« (narodne všítké pojasnjujejo lepe slike), potem na »Pověry a zvyky lidu moravského při hospodářství«, katere priobčuje znani narodni preiskovalec prof. Fr. Bartoš. J. Koula opisuje v spisu »O kroji lidu slovenského« slovaško narodno nošo, katero nam predstavljajo mnoge lepe slike, O. Hostinský preiskuje narodno pesem, Jos. Košťál priobčuje, kar pripovedujejo Čehi o povodnem možu (vodník, molek, hastrman), a Ana Kellnerova pripoveduje ljubeznivo v preprostem narodnem govoru običaje okoli Domažlic. Kogar zanimajo izkopine, čitaj: »Hroby se skrčenými kostrami v Čechách« od dr. J. Matiegka in pa podatke o arheoloških najdbah. Posebno zanimiv je pa »Český lid« zaradi tega, ker nam podaje natančen popis in pregled časopisov in najnovejših del vseh evropskih narodov, kateri se bavijo z istimi predmeti. Ne samo Čehi, vsi učenjaki so navdušeno pozdravili ta koristni zbornik. J.—ě.

»Moderní humanita« dle různých dokladů napsal Vilém Sladomel. 8°. Str. 71. Brno 1890. Nakl. knihtisk. benediktinů rajhr. Cena 50 kr. — Majhna je sicer ta knjižica, toda zlata vredna. Na jasn način se nam v njej opisuje,

kako pada človeška družba, odvrnivša se od Boga in cerkve, v največjo bedo, telesno in duševno, zgrešava svoj namen in zahaja v novo poganstvo. Spis se deli v štiri dele. Prvi, od str. 1—35, podaje nam zgodovinski razvoj modernega humanizma od dōbe Henrika VIII. na Angleškem, od koder je prišel v Belgijo, od tod na Francosko, Nemško in drugam. — Drugi del (str. 36—43) ima naslov »Věrouka humanity«. Pisec kaže, kako zametava prostozidarstvo glavne resnice katoliške vere, kakor: osebnega Boga, sv. Trojico, odkupljenje po Kristusu, neumrjčnost duše itd. — Tretji del je »Nравouka hum«. (str. 44—60). Ali je možno govoriti o nravnosti ondi, kjer ni vere v Boga in večno življenje? — Četrti del »Pospolity život« (str. 60—71) razlaga razmerje med prostozidarstvom in človeškim društvom. — Spis kaže veliko in temeljito poznavanje tega predmeta, s katerim se je pisatelj tudi res bavil in že pisal o njem (n. pr. Svobodné zednářství... v Praze 1890).

Št. Z—c.

POLJSKO SLOVSTVO.

»Celowość w naturze.« (Smotrenost v prirodi). Studium przyrodniczo-filozoficzne; napisał Ks. Maryan Morawski T. J. prof. uniwersytetu Jagiellońskiego. Wydanie drugie przerobione. Kraków. 1891. — To je druga poljudno pisana, modroslovna knjiga veleučnega profesorja Morawskega. Jako važna je tvarina, katero obdeluje, ker nudi nam dokaz iz pameti, da je Bog v istini. Primerno namenu poljudnemu ne nahajamo tu dolgih, težkih in natančnih šolskih dokazov in silogizmov, a to nam obilo nadomešča s krasnimi slikami in obrazy. Razdeljena je snov po 9 razdelkih z uvodom in dodatkom.

Najprej nam pové, kaj je »celowość-smotrenost«, da je namreč primerna uravnava sredstev do smotra. Na to nam kaže v prirodi tako primerno uravnavo v jako živih obrazih. Ta prirodni ustroj pa ni slučajen, ampak izvira iz jasnega namena, kar prelepo dokazuje nasproti materijalistom. Jednako zaman se trudi evolucionizem podreti smotrenost prirode. Potem pa vpraša, kje je razum, ki je določil smoter in izbral sredstva, in odgovarja, da je nad svetom. Ta nadsvetni razum je postavil za smoter vsej prirodi človeka; človekov smoter in namen pa je stvarnik, ki je začetnik te smotrenosti v prirodi.

Priporočamo vsem poljščine večim to knjigo; izvestno jih bode jako zanimala in zabavala.

Dr. J. J.

Razne stvari.

Naše slike. »Petero čutov«. Tako imenuje umetnik znamenito sliko, o kateri mi je pred kratkim pripovedoval slovenski slikar, da jo je videl nekda v Belvederu na Dunaju. Slika kaže petorico avstrijskih veteranov v stari vo-

jaški, časti vredni obleki, v mali, njim namenjeni sobici — recimo v kaki mestni hiši —, kjer se prijateljsko zabavajo. V zimskem mrazu so si privoščili vsak po svoje nekoliko užitka. Dalje nam ni treba razlagati, zakaj naš krasni

lesorez pravi vsakemu ogledovalcu dovolj. (Klišé smo prekupili, kakor tudi za sliko na str. 9, št. 1., od A. Pusteta). — »Slovenska citrarica«. Koncem l. 1889. je razstavila slovenska slikarica Ivana Kobilca mnogo svojih slik v dvorani ljubljanske realke, med njimi tudi »Slovensko citrarico«, katero kaže naša slika. Upamo, da hodemo mogli o tej, kakor o drugih njenih slikah, še več izpregovoriti. O naši podobi posebej treba opomniti, da se slike dadó težko fotografovati, in zato ni naša podoba toliko čista, kolikor bi sami želeli. O drugih slikah hodemo govorili drugodi.

V muzejskega društva januarskem mesečnem shodu (13. januarja) je govoril prof. Wallner o Kranjski in Primorski v začetku nasledstvene vojske (l. 1741/2). Opisoval je govornik dvojni zbor v Ljubljani za obrambo avstrijskega jadranskega obrežja proti Neapolitancem, ki so slednjič res pričeli vojsko s cesarico Marijo Terezijo. Kranjska je bila tačas gmotno jako opešala. Tedaj se deželni stanovi niso mogli odločiti, da bi ob svojih stroških na pomoč poslali oborožene kmete. Nedostajalo jim je tudi orožja. Zato je pa grof Turjaški, deželni oskrbnik Kranjske, oskrbel, da se je sklenilo naprej plačati za davke trideset tisoč goldinarjev v državno blagajnico. Bolj so se pa brigali za obrambo prebivalci Trsta in drugih pomorskih mest, ker so bili v večji nevarnosti. Tržaški mestni glavar, grof Seifrid Herberstein, je celó v kratkem času dal iztesati malo brodovje in je podredil zapovedujočemu brodovju angleškemu, ki je prišlo Avstrijcem na pomoč. Kranjci so dali, kar so mogli, namreč les za ladije. — Govor natisne muzejsko društvo v letošnjih »Mittheilungen«.

Kardinal Manning. Umrl je 14. januarja ta slavni in veljavni mož, ki je spadal med prveke sedanjega časa. Ni bil samo učenjak, vnet duševni pastir, velik angleški rodoljub, ampak tudi poseben prijatelj delavcev in prostega ljudstva. Spoštovali so ga jako velikaši in reveži. — Rojen je bil 15. julija l. 1808. in vzrejen v angličanski cerkvi (protestantovski veri), v kateri je postal tudi duhovnik. A izpreobrnil se je h katoliški veri in bil ponižen, delaven dušni pastir. Postal je nadškof

westminsterski in l. 1875. kardinal. Lahko ga imamo za kažipota v sedanjih vprašanjih.

A. de Quatrefages, slavni francoski naravoslovec, je umrl dné 12. januarja. Bil je ud akademije.

Katoliško američansko vseučilišče v Washingtonu. Jako važno je za Ameriko ustanovljeno novo katoliško vseučilišče v Washingtonu. To je prva naprava te vrste na novem svetu. Katoličani smejo biti po pravici ponosni zaradi nje in morajo biti hvaležni velikodušnemu papežu Leonu XIII., ki je z apostolskim pismom z dné 7. marca 1889. potrdil ustanovo in njena pravila. Pravila govoré v 1. poglavju o namenu vseučilišča, v 2. o oblasti škofov in ravnateljev, v 3. o kancelarju, v 4. o rektorju (voditelju), v 5. o vicerektorju in tajniku vrhovnem, v 6. o akademskem senatu, v 7. o dekanih, njihovih namestnikih in profesorjih, v 8. o predmetih in slušateljih, v 9. o akademskih stopinjah (doktoratu itd.), v 10. o nakladah za vzdrževanje vseučilišča, v 11. o zavetnikih, v 12. o disciplini (redu). Za posamezne stroke so posebna pravila.

»**Matica Hrvatska**« razpošilja svoje knjige za l. 1891.: 1. Kučera: Crte o magnetizmu i elektricitetu. (Poučna knj. XVI.) 2 gld. 80 kr. 2. Valla: Poviest srednjega veka Dio I. (Svjetske pov. knj. V.) 2 gld. 50 kr. 3. Lepušić: Slike iz Bosne. (Zab. knj. CXXXV do CXXXVI.) 50 kr. 4. Kumičić: Obiteljska tajna. Komedija. (Zab. knj. CXXXVII do CXXXVIII.) 50 kr. 5. Demeter: Teuta. Tragedija. Uvodom popratili Vlad. Mažuranić i Fr. Marković. 1 gld. 50 kr. 6. Kozarac: Medju svjetlom i tminom. (Zab. knj. CXXXIX — CXLI.)

75 kr. 7. Slike iz svjetske književnosti. Svezak prvi. 1 gld. 20 kr. 8. Šandor-Gjalski: Iz varmegjinskih dana. (Zab. knj. CXLII — CXLIV.) 75 kr. 9. Plutarh: Životopisi. Dio drugi.

P. Didon. Podajemo sliko slavnega francoskega pisatelja, katerega delo »Jésus Christ« je pred kratkim izšlo v ruskem in izide v češkem prevodu.

Starine. Dné 28. in 29. decembra je našel g. Jarnej Pečnik v gomilah pri vasi Malencah na Krškem polju čelado iz jermenov spleteno, z bronastimi žebli obito. Na vrhu je bronasto kolo in na sredi kolesa bronasta zvezdica. Zraven tega je našel še druge stvari, o katerih bode o priliki poročal.

Popravek. V št. 1. str. 38. a. čitaj: »Potočnik« m. Globočnik; str. 43. a. »Potočnikova« nam. Volčičeva.

P. Didon.